

Шапенко Л.О., асистент,
Усата Ю.Г., студентка,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРАВОВИЙ МОНІТОРИНГ В МЕТОДОЛОГІЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

Проблеми, пов'язані з якістю та ефективністю законодавства, актуальні для будь якої держави, оскільки навіть за стабільного розвитку її системи права та система законодавства, певний масив нормативних правових актів все одно підлягатиме вдосконаленню, адже динамічність життя та постійний розвиток суспільства, що породжує виникнення нових правовідносин, зумовлюють потребу у нових засобах та підходах до здійснення правового регулювання. В даному процесі одним із основних правових засобів вдосконалення законодавства є правовий моніторинг.

Моніторинг вже тривалий час активно використовується суб'єктами управління з метою контролю та врегулювання структури внутрішніх процесів будь-якої системи. Проте, правовий моніторинг є відносно новим видом юридичної діяльності чи різновидом юридичних технологій, як його визначають деякі автори [1, с. 137], а тому слід зазначити, що на сьогодні відсутні як єдиний підхід до його визначення, так і термінологічна єдність дослідження даного явища. Але, не зважаючи на існування в юридичній літературі значної кількості теоретичних понять моніторингу, сутність більшості термінів науковцями розуміється ідентично – як оцінка якості нормативно-правової основи регулювання суспільних відносин і її практичної реалізації в ході правозастосовної діяльності з метою встановлення співвідношення закладених цілей правового регулювання і досягнутих результатів. Саме тому, погоджуючись з думкою Петришиної М.О. та Сасової А.Б., слід зазначити, що поняття «правовий моніторинг» є найоптимальнішим та найдоцільнішим для використання в теоретичному аспекті [2, с. 26-27].

Узагальнюючи визначення поняття «правовий моніторинг», що містяться у різних наукових джерелах, варто наголосити, що дане правове явище розглядається здебільшого як елемент правової системи суспільства, що слугує одним із інструментів забезпечення ефективності правового регулювання та управління інформаційним суспільством, який дозволяє визначити сучасний стан законодавства, оцінити ефективність нормативно-правових актів та практики їх застосування, а також з'ясувати причини, що гальмують або унеможливають досягнення поставлених правових цілей [2, с. 27; 3, 120]. Але для кращого розуміння даного поняття, слід виокремити основні методологічні аспекти правового моніторингу.

Так, в інституті правового моніторингу значне місце займає прогнозування, яке дозволяє виявити ефективність дії проєктованих законів, юридичних та соціальних наслідків, які виникли внаслідок прийняття конкретного нормативно-правового акта. Прогнозування наслідків прийняття нормативно-правових актів дає змогу стверджувати, що правовий моніторинг є одним із різновидів юридичної техніки. Досить логічним є те, що метою правового моніторингу вважають забезпечення ефективної дії всього процесу правового регулювання суспільних відносин: з моменту надання юридичної сили правовій нормі до виявлення проблем її фактичного застосування і вироблення шляхів удосконалення [4, с. 53]. Під час здійснення правового прогнозування для забезпечення стабільності сучасного законодавства необхідно враховувати такі фактори як: історичні передумови прийняття конкретного закону, правову свідомість соціальних груп, кількісні та якісні зміни інституту прав і свобод людини тощо. Сам прогноз нині стає прогресивним напрямком наукових досліджень, адже він базується на положеннях і висновках загальної теорії права інших юридичних наук та використовується із застосуванням спеціальних методів наукового пізнання. Правознавці навіть змогли отримати певні результати в сфері формування теоретичних знань про прогностичний метод. Однак в меншій мірі можна говорити про успіхи впровадження елементів правового регулювання у функціонування державних органів. Завдання подальшого просування у проведенні теоретико-прикладних досліджень цього явища і оснащення суб'єктів та учасників юридичної діяльності науково обґрунтованими рекомендаціями щодо складання правових прогнозів вимагає подолання парадигми досліджень, відповідно до якої питання технології правового прогнозування та його методології не розмежовуються, а розробляються як проблеми останньої.

Ще одним не менш важливим елементом моніторингу є оцінювання, як один із видів соціології законодавства. Методологічне оцінювання ефективності нормативно-правових актів має бути створене на загальних критеріях, проте із врахуванням спеціальних показників. Загальні критерії, спрямовані на визначення ефективності норм права, слід визначати на підготовчій стадії правового моніторингу щодо об'єкта правового регулювання (конкретних суспільних відносин). Наприклад, роль моніторингу у державному управлінні Бахтіна Ю.С. визначає як спрямування його на виявлення негативних тенденцій розвитку сучасного державного управління шляхом збирання, аналізу та оцінки інформації в цій галузі [3, с. 122].

Проаналізувавши основні складові правового моніторингу можна зробити висновок, що він значно підвищує ефективність законодавства. Основні завдання правового моніторингу визначають актуальність створення його методології, оскільки від її систематизованості та

обґрунтованості залежить якість результатів моніторингової діяльності. Необхідними методологічними умовами створення якісного системно організованого правового моніторингу є дотримання єдиного понятійного апарату та координація діяльності усіх суб'єктів, що забезпечують його сталість і системність. Основними методологічними принципами, на яких повинен базуватися правовий моніторинг, мають бути доцільність, актуальність та наукова обґрунтованість нормативно-правових актів. А їх реалізації можлива за умови єдності теоретичних вимог юриспруденції, позитивний досвід законотворчої діяльності та належне оцінювання якості нормативно-правових актів. Для забезпечення цієї умови важливе значення має створення автоматизованої системи правового моніторингу, що дозволить досягти логічної структури роботи на вищому рівні аналітики та оцінювання результату.

Література

1. Оніщук І. І. Концепція правового моніторингу в Україні. Філософські та методологічні проблеми права. 2014. № 2. С. 135-151.
2. Петришина М. О., Сасова А. Б. Становлення та розвиток інституту правового моніторингу в Україні: проблеми та перспективи. Право і суспільство. 2015. № 2. С. 25-31.
3. Бахтіна Ю. С. Вдосконалення державного управління за допомогою правового моніторингу. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. 2019. Вип. 54. С. 120-123.
4. Нижник Н. Р. Правовий моніторинг як необхідна складова законотворчого процесу. Вісник Центральної Виборчої Комісії. 2014. №2(29). С. 50-54.

УДК 349. 6 (043.2.)

Гавва С.К., студентка,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Єряшов Є.К., ст.викладач

ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО ЯК ОДНА З ПРОВІДНИХ ГАЛУЗЕЙ ЗАКОНОДАВСТВА СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

Екологічні закони є відносно новими в світовій історії. Законодавці почали приймати закони, пов'язані з екологією лише у ХХ столітті. Розуміння про необхідність турботи про навколишнє середовище почало фокусуватися у 1960 роках. Саме тоді почало створюватись більшість законів та нормативів у галузі охорони навколишнього середовища. Перші екологічні закони не в повній мірі регулювали правовідносини у сфері безпосереднього захисту навколишнього природного середовища. За їх